

II. ZÁKLADY PRÁCE S PROGRAMEM: HLAVNÍ FUNKCE

1. Golem – základní charakteristika

Program *Golem* slouží k vyhodnocování sledovanosti televizních stanic z dat elektronického měření nebo deníčkových výzkumů.

Umožňuje provádět rozbor sledovanosti televize na základě výpočtu běžných ukazatelů charakterizujících toto médium a jejich vzájemného srovnání. Nabízí uživateli několik pohledů na toto významné médium, a to z hlediska časového, programového či jejich vzájemné kombinace. Výpočty v *Golemu* probíhají na agregovaných (předpočítaných) i individuálních (hrubých) datech o sledovanosti jednotlivých respondentů.

1.1. Hlavní funkce programu

Seznam analýz v *Golemovi*:

- **Detailní analýza pořadů** – slouží k analýze sledovanosti jednotlivých pořadů (například celého programového schématu, filmů atd.). Umožňuje zjišťovat sledovanost pro různé cílové skupiny, tvořit žebříčky nebo výpis doplňkových informací o pořadech apod. Viz kapitola 4.1.
- **Detailní analýza spotů** – slouží k analýze sledovanosti jednotlivých spotů (například kampaň na Eurotel GO, kampaň na Škodu Octavii atd.). Umožňuje zjišťovat sledovanost pro různé cílové skupiny, tvořit žebříčky nebo výpis doplňkových informací o spotech apod. Viz kapitola 4.2.
- **Detailní analýza upoutávek** – slouží k analýze sledovanosti upoutávek na televizní pořady, ovládání je shodné s detailní analýzou pořadů. Viz kapitola 4.3.
- **Analýza skupin pořadů** – umožňuje analyzovat libovolné skupiny pořadů (například filmy, zábavné pořady apod.) jako celky. Sledovat vztahy mezi nimi, průměrnou sledovanost, počty, průměrnou dobu trvání, trendy atd. Je zde možné tvořit grafy. Blíže viz kapitola 5.1.
- **Analýza skupin spotů** – umožňuje analyzovat libovolné skupiny spotů (například spoty na určitou značku, na skupinu výrobků apod.) jako celky. Sledovat vztahy mezi nimi, průměrnou sledovanost, počty, průměrnou dobu trvání, trendy atd. Je zde možné tvořit grafy. Blíže viz kapitola 5.2.
- **Analýza skupin upoutávek** – umožňuje analyzovat libovolné skupiny upoutávek (například na přehled večerních pořadů, filmy apod.) jako celky. Sledovat vztahy mezi nimi, průměrnou sledovanost, počty, průměrnou dobu trvání, trendy atd. Je zde možné tvořit grafy. Blíže viz kapitola 5.3.
- **Křížová analýza pořadů** (kontingenční tabulka) – slouží k analýze sledovanosti pořadů s použitím víceúrovňového seskupování údajů ve sloupcích i řádcích a výpočet hodnot pro tyto skupiny. Více viz kapitola 6.1.
- **Křížová analýza spotů** (kontingenční tabulka) – slouží k analýze sledovanosti spotů s použitím víceúrovňového seskupování údajů ve sloupcích i řádcích a výpočet hodnot pro tyto skupiny. Více viz kapitola 6.2.
- **Křížová analýza upoutávek** (kontingenční tabulka) – slouží k analýze sledovanosti upoutávek s použitím víceúrovňového seskupování údajů ve sloupcích i řádcích a výpočet hodnot pro tyto skupiny. Více viz kapitola 6.3.

- **Analýza časových průběhů** – nabízí kombinaci časové a pořadové analýzy v grafickém zobrazení, tj. zobrazení programového schématu včetně křivek sledovanosti v porovnání více stanic nebo cílových skupin. Viz kapitola 7.
- **Časová analýza** – pomáhá provést analýzu libovolného časového úseku až do úrovně sekund, vývoj sledovanosti v časovém úseku, průměrnou sledovanost časového úseku apod. Je napojena na modul pro tvorbu grafů. Viz kapitola 8.
- **Analýza přelivů** – umožňuje analyzovat přepínání diváků mezi jednotlivými stanicemi, včetně vypínání a zapínání televize. Podrobněji viz kapitola 9.
- **Obeecná analýza cíl. skupin** – provádí rozbor cílových skupin podle sociodemografických charakteristik – viz kapitola 10.
- **Videoanalýza** – kombinuje několik analýz dohromady a spojuje je s přehráváním digitalizovaného vysílání, je zde možné zobrazit vysílání po snímcích a přiřadit k nim vybrané údaje – viz kapitola 11.

Další funkce:

- **Import primárních dat z XML formátu** (viz Příručka administrátora)
- **Sady nákupních podmínek** (viz kapitola 12)
- **Dávky** (viz kapitola 13)
- **Úpravy tabulek** (viz kapitola 14)
- **Panel nástrojů** (viz kapitola 15).

3. Základy práce s programem a pracovními okny

3.1. Spuštění programu

Program *Golem* po instalaci spustíme:

- ikonou
- přes tlačítko Start → Programy → Lerach → Golem,
- spuštěním souboru Golem.exe ze složky, do které jsme program nainstalovali.

3.2. Hlavní menu

Po spuštění se dostaneme do základního okna s hlavním menu. Jednotlivé funkce programu spustíme buď příkazem v menu nebo ikonou z panelu nástrojů. Základní skupiny menu jsou čtyři:

Soubor

Zde můžeme spouštět, ukládat a zavírat jednotlivé analýzy. Dále zde můžeme pracovat s databázemi, se sadami nákupních podmínek a používat dávky.

Nastavení

V tomto menu jsou základní nastavení programu:

- **Export do Excelu.** Zde si můžeme zvolit, zda se má vybraná tabulka do Excelu exportovat s hlavičkou a zda barevně (tj. ve formátu HTML – jen pro novější verze MS Excel).
- **Cesty pro ukládání analýz.** Kliknutím na tuto položku se dostaneme do dialogu, kde můžeme zvolit implicitní cestu pro ukládání analýz.
- **Jazyk** (čeština, angličtina, ruština, slovenština, čeština bez diakritiky (native), automatické nastavení jazyka dle nastavení operačního systému (auto)).
- **Úprava panelu nástrojů** (ikony v panelu nástrojů, viz kapitola 15).
- **Formát čísel** (viz kapitola 14.2).
- **Videoanalýza** - nastavení zobrazování videí, cest k digitalizovanému vysílání apod. (viz kapitola 11.11).

Okno

Jestliže máme otevřeno více oken programu, je možné s nimi pracovat pomocí následujících voleb:

- Volbou **Okno → Kaskáda** uspořádáme otevřená okna na sebe.
- Volbou **Okno → Dlaždičky** uspořádáme otevřená okna vedle sebe.
- Volbou **Okno → Minimalizuj vše** minimalizujeme otevřená okna.
- Volbou **Okno → Zavří vše bez ukládání** zavřeme okamžitě všechna otevřená okna bez ukládání.
- Volbou **Okno → Zavří program bez ukládání** okamžitě zavřeme celého *Golema*, bez dotazů na uložení otevřených analýz!

Nápověda

V tomto menu najdeme odkazy na nápovědu, WWW stránky o programu *Golem*, informace o nainstalované verzi a e-mailovou adresu, na kterou můžeme zasílat dotazy a připomínky k programu.

Po otevření jednoho z pěti pracovních oken programu se nabídka menu rozšíří v závislosti na typu okna, se kterým právě pracujeme, o příslušné položky menu pro toto okno. Pokud je v daném menu název příkazu šedivý, znamená to, že je v tomto případě neaktivní, tj. příkaz není pro toto okno implementován.

Pracovním oknům jsou věnovány samostatné kapitoly.

3.3. Základy práce s pracovními okny (analýzami)

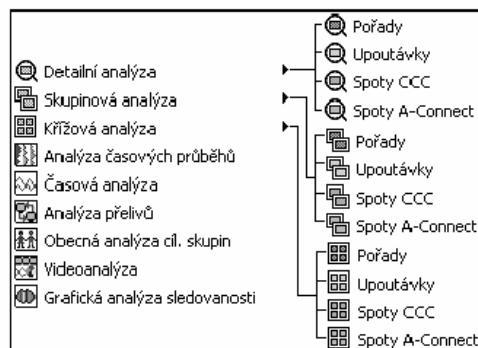
V této kapitole se budeme zabývat ovládáním, které je pro jednotlivé analýzy společné. Toto ovládání si zopakujeme, případně probereme jeho další specifika pro jednotlivé analýzy v kapitolách 4, 5, 6, 7, 9, 10 a 11. Tyto analýzy se ovládají jedním dialogem. Základem je **multidialogové okno**, které se otevře ihned po **spuštění** nové analýzy. V tomto okně se nastavují parametry pro jednotlivé dimenze. Pro každou dimenzi je zde samostatný list. Ovládání si vysvětlíme na příkladu detailní analýzy pořadů. Odlišnosti budou popsány v kapitolách věnovaných jednotlivým analýzám.

Způsoby ovládání programu:

- Základním typem ovládání programu je ovládání **pomocí příkazů v menu**.
- Pro příkazy, které při práci používáme často, je rychlejší používat **ikon panelu nástrojů**, **horkých kláves**, nebo **pravého tlačítka myši**. O všech možnostech ovládání se budeme zmínovat průběžně v celém manuálu.

3.3.1. Spuštění analýzy

Novou analýzu spustíme přes **Soubor → Nový → požadovaná analýza**. Analýzy je rovněž možno otevřít příslušnou ikonou **v panelu nástrojů**.

V případě, že jsme již určitou analýzu vytvořili, uložili a chceme ji znova **otevřít**, použijeme příkaz **Soubor → Otevřít → požadovaná analýza** nebo **ikonu**

3.3.2. Změny dimenzi analýz

Každé pracovní okno (tabulka analýzy) je charakterizováno několika rozměry – **filtry**, **sloupce**, **řádky** a **listy**. Zastoupení a variabilita rozměrů je pro jednotlivé analýzy různá.

Každý rozměr je charakterizován **parametrem**, který určuje, co se v něm zobrazuje (parametry a jejich zastoupení v jednotlivých analýzách jsou popsány v kapitole 3.3.3).

Například Detailní analýza pořadů (viz obr. níže) má 7 rozměrů, a to 4 filtry (v nichž se nachází parametry pro výběr skupin zobrazovaných pořadů, dnů resp. daypartů, cílových skupin a televizních stanic), řádky (v nichž se nachází pořady z vybrané skupiny), sloupce (v nichž jsou vybrané výpočetní ukazatele) a spodní listy (v nichž je parametr pro výběr období).

Například Detailní analýza pořadů (viz obr. níže) má 7 rozměrů, a to 4 filtry (v nichž se nachází parametry pro výběr skupin zobrazovaných pořadů, dnů resp. daypartů, cílových skupin a televizních stanic), řádky (v nichž se nachází pořady z vybrané skupiny), sloupce (v nichž jsou vybrané výpočetní ukazatele) a spodní listy (v nichž je parametr pro výběr období).

Parametry lze mezi jednotlivými rozměry zaměňovat. tzn. že například ve spodních listech budeme mít parametr pro výběr cílových skupin a parametr pro výběr období ve filtroch apod. Těmito přesuny vlastně určujeme způsob pohledu na analyzovaná data.

Parametry můžeme mezi rozměry přemíšťovat následujícím způsobem: **Přesuneme** se myší na rozměr obsahující parametr, který chceme přemístit. **Uchopíme** jej levým tlačítkem myši a **přetáhneme** do rozměru, kam chceme parametr nově umístit. Zde levé tlačítko myši **uvolníme**. Dojde tak k výměně parametrů mezi dvěma rozměry tabulký.

Přesuny parametrů lze provádět kdykoli v průběhu práce s analýzou.

Přesuny parametrů ve Videoanalýze a v křížových analýzách se provádí odlišným způsobem – viz kapitoly 6 a 11.

3.6. Uživatelské proměnné (shluky)

Uživatelské proměnné umožňují uživateli vytvářet vlastní proměnné pomocí logických výrazů. Lze je vytvářet v detailních a křížových analýzách pořadů, spotů a upoutávek. Umožňují například rozdělit spoty do kategorií podle jejich pozice v bloku, pořady dle jejich délky, způsobu akvizice, upoutávky podle jejich umístění atd.

3.6.1. Správa uživatelských proměnných

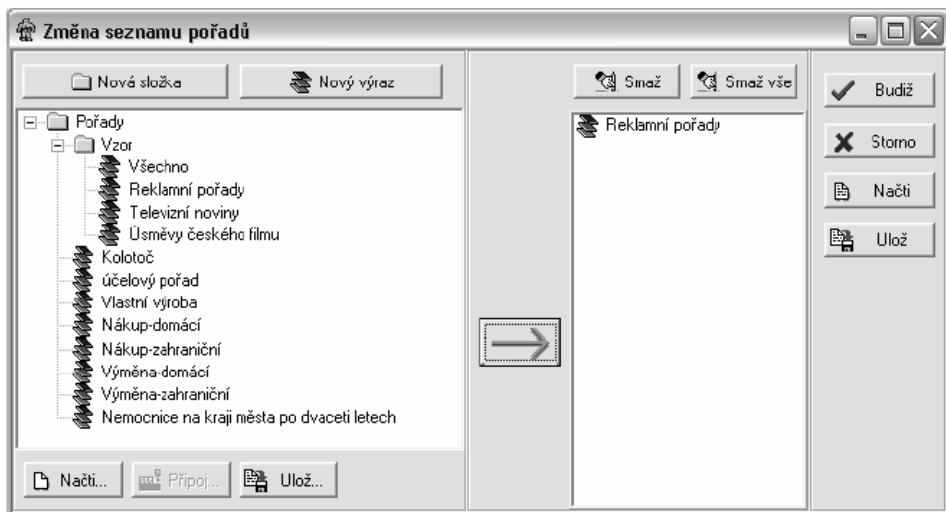
Uživatelskou proměnnou vytvoříme:

- příkazem z hlavního menu **Správce → Uživatelské proměnné**,
- ikonou

Dialog pro práci s uživatelskými proměnnými v detailní analýze pořadů vypadá následovně:

Novou uživatelskou proměnnou vytvoříme kliknutím na tlačítko **Přidej**. Otevře se dialog pro výběr logických výrazů:

V levém okně je strom dosud vytvořených skupin pořadů. Tento strom je společný s programem *Mamut*.

Do stromu můžeme přidávat nové složky a nové výrazy kliknutím na tlačítko **Nová složka**, nebo **Nový výraz**. Správa a tvorba logických výrazů je obecně popsána v kapitole 3.3.12.

Požadovanou skupinu pořadů **označíme** kliknutím levým tlačítkem myši. Označenou skupinu **přesuneme** do pravého okna s vybranými prvky stiskem **zelené šipky**.

Pokud chceme již vybrané skupiny pořadů z okna odstranit, provedeme to stiskem tlačítka **Smaž vše**, resp. **Smaž** nebo klávesou **Delete**.

Pomocí tlačítka **Storno** lze zrušit všechny provedené změny v dialogu.

Pomocí tlačítka **OK** se všechny změny provedené v dialogu potvrdí a provedou, vybrané pořady/skupiny pořadů se objeví v seznamu uživatelských proměnných.

Pomocí tlačítka **Ulož/Načti** je možné nastavení dialogu uložit pro další použití, resp. načíst nějaké uložené nastavení, což je podrobněji popsáno v kapitole 3.3.12.

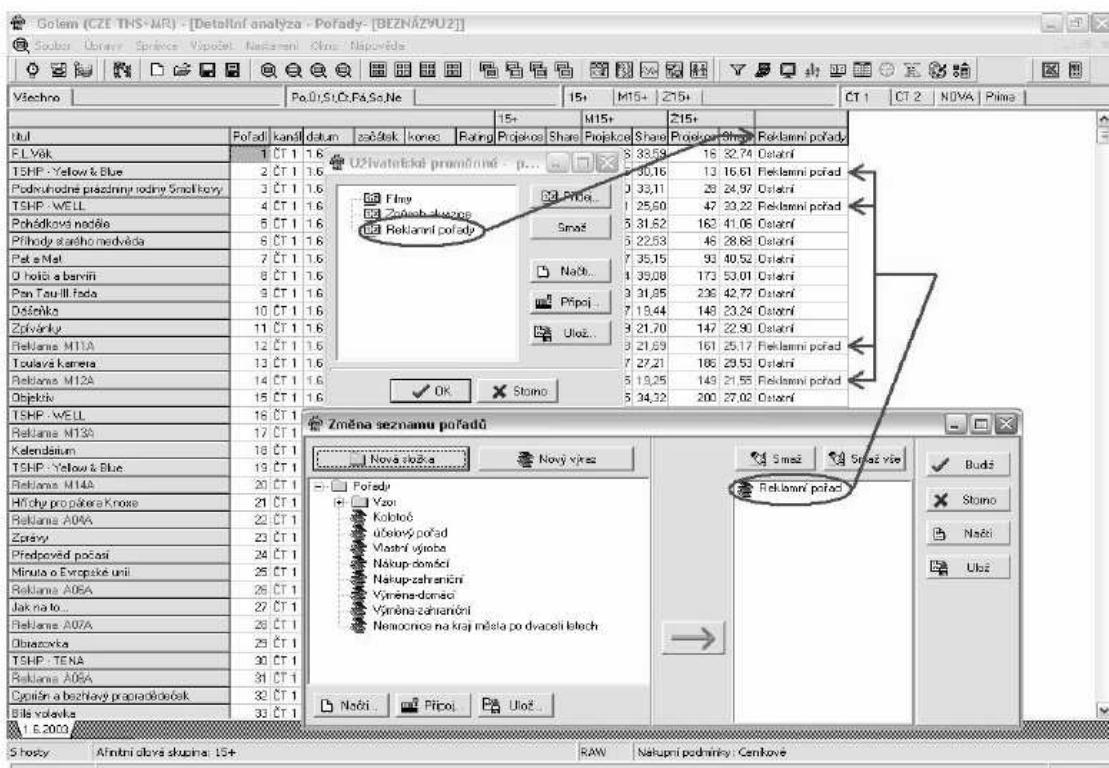
Uživatelskou proměnnou lze přejmenovat kliknutím na její název.

Pokud chceme již vybrané uživatelské proměnné z okna odstranit, provedeme to stiskem tlačítka **Smaž** nebo klávesou **Delete**.

Pomocí tlačítka **Ulož/Načti** je možné nastavení dialogu uložit pro další použití, resp. načíst nějaké uložené nastavení, což je podrobněji popsáno v kapitole 3.3.12.

Takto vytvořenou proměnnou lze do analýzy vybrat v dialogu pro výběr výpočetních ukazatelů v listu Výstupy. Název tohoto ukazatele je totožný s názvem uživatelské proměnné. Hodnoty zobrazované v analýze tímto ukazatelem jsou názvy logických výrazů z nichž se daná uživatelská proměnná skládá.

- » Vytvořili jsme si uživatelskou proměnnou nazvanou **Reklamní pořady**, která je složena z logického výrazu pojmenovaného jako **Reklamní pořad**. Vybrali jsme si tuto uživatelskou proměnnou do naší analýzy. Vzhled analýzy je možno vidět na následujícím obrázku:

3.7. Práce s analýzou

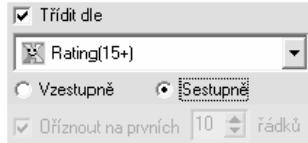
3.7.1. Třídění

Řádky můžeme třídit v tabulkách detailních analýz a časové analýze, a to sestupně nebo vzestupně podle vybraného sloupce zaškrtnutím dialogu Třídění dle.

Třídění řádků spustíme:

- příkazem z hlavního menu **Správce → Třídění a ořez**,

- stiskem kombinace kláves Shift+F12,
- příkazem z lokálních menu **Setřídění a ořez**, **Setřídit řádky sestupně**, nebo **Setřídit řádky vzestupně** (která vyvoláme kliknutím pravého tlačítka myši na hodnotu v příslušném sloupci),
- ikonou
- při otevření nové analýzy v listu Nastavení – pouze v detailních analýzách viz obrázek níže:

Řádky a sloupce můžeme třídit v tabulkách skupinových a křížových analýz a to sestupně nebo vzestupně podle vybraného sloupce kliknutím pravého tlačítka myši na hodnotu v příslušném sloupci, řádku.

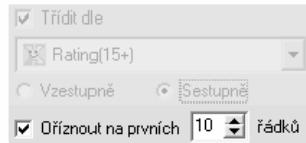
Třídění zrušíme jeho vypnutím v příslušném dialogu.

3.7.2. Ořez

Počet zobrazovaných řádků v tabulce detailních analýz můžeme omezit funkcí **Ořez** zaškrtnutím dialogu **Oříznout na prvních ... řádků**.

Ořez řádků spustíme:

- příkazem z hlavního menu **Správce → Třídění a ořez**,
- stiskem kombinace kláves Shift+F12,
- příkazem z lokálního menu **Setřídění a ořez** (které vyvoláme kliknutím pravého tlačítka myši),
- ikonou
- při otevření nové analýzy v listu Nastavení – pouze v detailních analýzách viz obrázek níže:

Ořez zrušíme jeho vypnutím v příslušném dialogu.

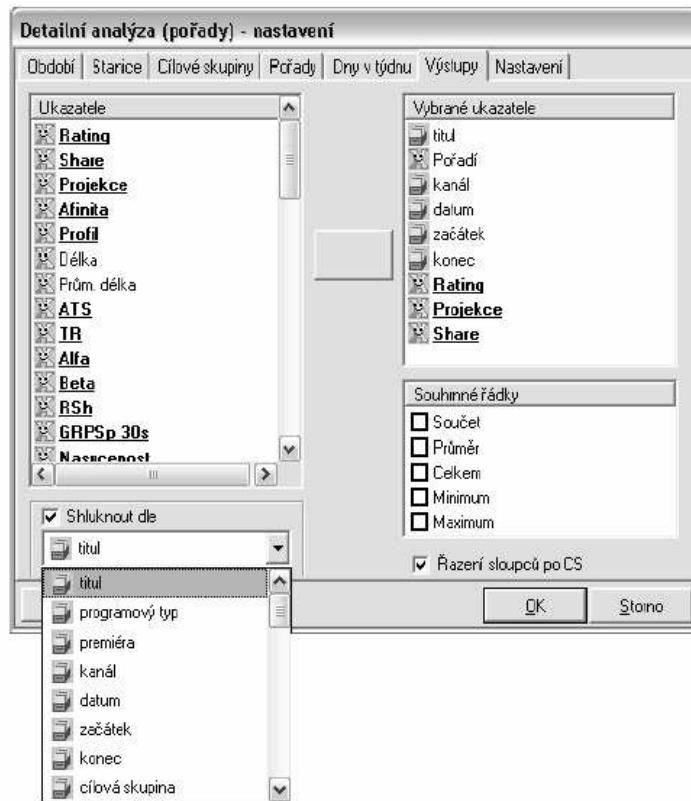
3.7.3. Shlukování

Řádky v tabulkách detailních analýz lze seskupovat podle vybraného parametru.

Dialog pro shlukování řádek spustíme:

- při otevření nové analýzy v listu Výstupy,
- příkazem z hlavního menu **Správce → Shlukování**,
- příkazem z lokálního menu **Shlukování řádek** (lokální menu spustíme kliknutím pravého tlačítka myši na hodnotě v tabulce),
- ikonou

Otevře se následující okno (zde v detailní analýze pořadů):

Shluknutí provedeme takto:

Zapneme přepínač Shluknout dle. **Vybereme proměnnou**, podle které budeme řádky shlukovat (označíme ji). Seznam proměnných je závislý na druhu dat, se kterými pracujeme (pořady, spotty, upoutávky).

Shluklý řádek v tabulce lze **rozbalit** a prohlédnout si jednotlivé řádky dvojklikem levým tlačítkem myši na příslušném řádku na proměnnou, podle niž je tabulka shluknuta.

Rozbalené řádky lze znova **zabalit** jednoduchým kliknutím levým tlačítkem myši na hlavním (shluknutém) řádku.

Údaje ve shluklém řádku představují celkovou hodnotu za skupinu řádků ve shluku pro daný výpočetní ukazatel – viz kapitola 3.5.2.

Shlukování řádek zrušíme:

- příkazem z hlavního menu **Správce → Shlukování** a vypnutím přepínače v příslušném dialogu,
- příkazem z lokálního menu **Shlukování řádek** (lokální menu spustíme kliknutím pravého tlačítka myši na hodnotě v tabulce) a vypnutím přepínače v příslušném dialogu,
- ikonou a vypnutím přepínače v příslušném dialogu,
- analýzy v listu Výstupy vypnutím přepínače v příslušném dialogu.

! *Tvořit shluky (skupiny) údajů, a to i vícerozměrné a ve sloupcích i řádcích můžeme také v křížových analýzách Golema. Tato analýzy jsou podrobněji popsány v kapitolách 6.1 a 6.2.*

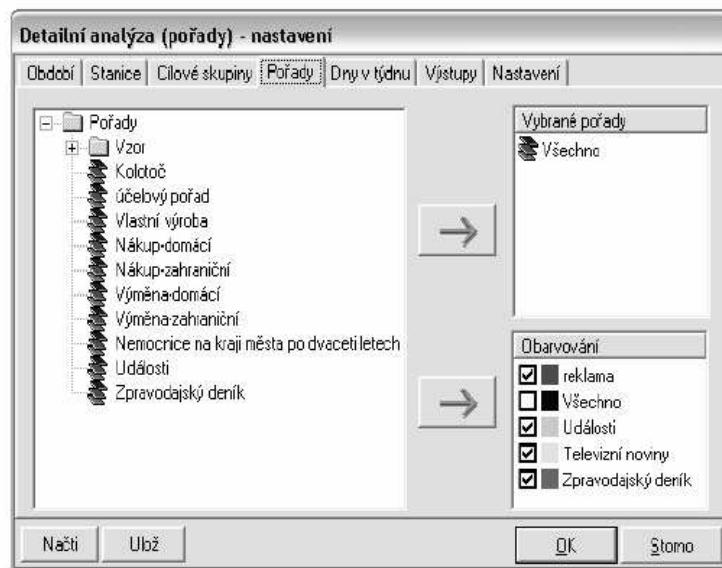
3.7.4. Obarvování řádků

Font písma v řádech detailních analýz (pořadů, spotů, upoutávek) lze obarvit podle vybraného libovolného logického výrazu libovolnou barvou.

Dialog spustíme:

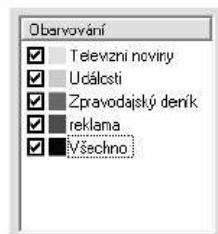
- při otevření nové analýzy v listu Pořady, Spoty, Upoutávky – dle typu analýzy,
- příkazem z hlavního menu Správce → Obarvování řádek,
- ikonou .

Dialog pro nastavování obarvování v detailní analýze pořadů vypadá takto:

Pokud jsme tak ještě neučinili, vytvoříme logický výraz definující skupinu pořadů, které budeme chtít obarvovat (viz kapitola 3.3.12.3). Logický výraz přesuneme mezi vybrané prvky stiskem dolní **zelené šipky**. U těch vybraných položek, podle kterých chceme obarvovat řádky, zaškrtneme zaškrťvací políčko. Kliknutím na čtvereček s barvou můžeme definovat vlastní barvu, kterou chceme pro obarvování použít. Stiskneme OK.

- ! Logické výrazy se vyhodnocují postupně od první položky v seznamu *Obarvování* (tj. řádky budou mít barvu prvního logického výrazu, který splní). Proto je pro aktivaci logických výrazů z podmnožiny množiny **Všechno** nutné buď zrušit zaškrtnutí u položky **Všechno** (viz obrázek výše), nebo přesunout námi vytvořené logické výrazy tažením myši nad položku **Všechno** (viz obrázek níže).

3.7.6. Spojování

Umožňuje v detailních analýzách spojovat pořady, spotty, či upoutávky, které jsou rozděleny přelomem datových dnů (tj. šestou hodinou ranní).

Spojování zapneme:

- při otevření nové analýzy v listu Nastavení,
- v menu **Správce** → **Spojování, úrovně**,
- ikonou .

Výsledek spojování zobrazují následující obrázky.

Řádky analýzy před spojením:

Riskuj!	0.769	21.6.2002	28:53:07	29:19:21	NOVA	Pátek
DO-RE-MI	0.802	21.6.2002	29:20:07	30:00:00	NOVA	Pátek
DO-RE-MI	0.734	22.6.2002	6:00:00	6:05:20	NOVA	Sobota
Novashopping	0.554	22.6.2002	6:07:10	6:12:10	NOVA	Sobota

Řádky analýzy po spojení:

Riskuj!	0.769	21.6.2002	28:53:07	29:19:21	NOVA	Pátek
DO-RE-MI	0.794	22.6.2002	29:20:07	6:05:20	NOVA	Sobota
Novashopping	0.554	22.6.2002	6:07:10	6:12:10	NOVA	Sobota

3.7.8. Grafy

Modul grafů obsažený v programu *Golem* uživatelům umožňuje příjemným způsobem vytvořit graf, který svým vzhledem a možnostmi úprav může konkurovat velmi vyspělým grafům v jiných aplikacích.

Speciálním případem je analýza časových průběhů, kde jsou grafy zabudovány již v hlavní části analýzy.

3.7.8.1. Výběr dat pro zobrazení grafu

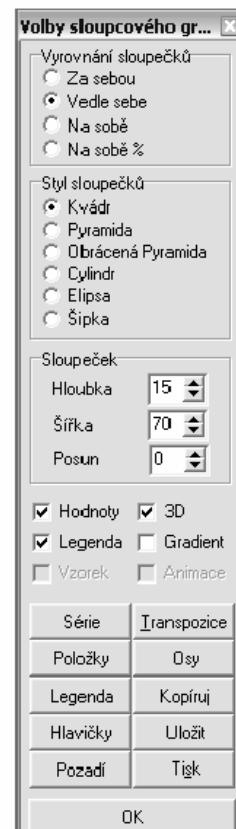
V tabulce s vypočítanými ukazateli příslušné analýzy označíme tažením myší pole hodnot, které chceme do grafu zobrazit. V případě, že nic neoznačíme, bude graf vytvořen nad hodnotami celé tabulky.

V analýzách, kde je graf zabudován v jejich hlavní části, souvisí nastavení jeho parametrů s nastavením parametrů dané analýzy.

3.7.8.2. Vytvoření grafu

Graf vytvoříme:

- příkazem z hlavního menu **Graf → příslušný graf**,
- ikonou příslušnou k určitému grafu viz obrázek níže:

3.7.8.3. Úpravy grafu

V okamžiku, kdy máme graf otevřený, můžeme ho různými způsoby **upravovat**, abychom ho přizpůsobili vlastním požadavkům, připravit jej pro tiskový výstup, nebo pro jeho uložení a použití v jiné aplikaci.

Dialog pro Volby (úpravy) grafu vyvoláme dvojklikem myší kdekoli na ploše grafu (dialogy se pro různé typy grafů liší, ukázka dialogu pro čárový graf je na obrázku vpravo). V hlavní části dialogu je možné okamžitě nastavit či změnit některé hlavní parametry grafu, pro další nastavení jsou zde tlačítka, pod kterými se skrývají další dialogy.

Veškeré změny se okamžitě projeví v grafu. Dialog ukončíme a změny potvrďme stiskem tlačítka **OK** (případně **křížkem** v pravém horním rohu). Příští graf (stejného typu) po uzavření upravovaného grafu se otevře s tímto novým nastavením.

3.7.8.4. Ukončení práce s grafem

Ukončit práci s grafem můžeme několika způsoby:

- Vytvořený graf zavřeme stiskem **křížku** v pravém horním rohu okna.
- Vytvořený graf můžeme **vytisknout** tlačítkem **Tisk** z dialogu Volby grafu, které spustí dialog pro tisk.

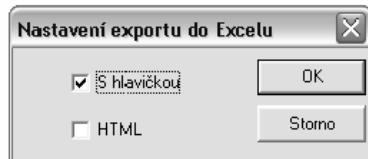
Vytvořený graf můžeme uložit tlačítkem **Uložit** z dialogu Volby grafu, které spustí dialog pro uložení.

3.7.10. Export do MS Excel

Výstupy Golema lze exportovat do tabulkového procesoru *MS Excel* následujícími způsoby:

- Ikonou v panelu nástrojů nebo pomocí menu **Soubor → Do Excelu** exportujeme celou tabulkou analýzy.
- Klikneme-li do levého horního rohu tabulky analýzy, celá se nám označí a my ji můžeme exportovat stiskem kláves Ctrl+C přes schránku (clipboard).
- Rovněž můžeme přes schránku exportovat pouze vybranou část tabulky.

Nastavení exportu lze měnit v menu **Nastavení → Export do Excelu**:

Zde si můžeme zvolit, zda se má vybraná tabulka do *Excelu* exportovat s hlavičkou a zda barevně (tj. ve formátu HTML).

Export v HTML je náročnější na výkon počítače. Proto při exportu větších tabulek doporučujeme používat standardní export (tj. nezaškrtnuté HTML).

Starší verze MS Excelu export v HTML nepodporují.